

УДК 351.746.1(477)

DOI 10.37566/2707-6849-2022-1-2(38-39)-6

Юрій ВОЛОШИН,
декан факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету, доктор юридичних наук,
професор, заслужений юрист України
ORCID: 0000-0002-6655-5005

Володимир ПРОЦАЄВ,
професор кафедри міжнародного права і порівняльного
правознавства факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету, доктор
юридичних наук, професор
ORCID: 0000-0001-9784-3706

РОЗВІДУВАЛЬНА ТАЄМНИЦЯ: ЗАКОНОДАВЧЕ ВИЗНАЧЕННЯ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ ДЕРЖАВНОЮ ТАЄМНИЦЕЮ

Майже два роки минуло з часу прийняття Закону України «Про розвідку», в якому набули відображення та визначені нові правові категорії. Серед них такі, як: розвідувальний захід, розвідувальні справи, розвідувальне співтовариство та його суб'єкти, спеціальні (активні) заходи, прикриття розвідувальної діяльності, сили і засоби розвідки, співробітник під прикриттям тощо.

Порівняно з попереднім Законом України «Про розвідувальні органи України» 2001 року (скасовано) Закон України «Про розвідку» містить значну кількість нових правових новел, що дало підстави українському суспільству

та громадським організаціям, в цілому, позитивно сприйняти Закон, підкреслюючи, що він загалом якісний, збалансований і наближає в багатьох аспектах діяльність вітчизняних розвідувальних органів до сучасних стандартів функціонування розвідувальних структур країн – членів НАТО [1].

Поміж нових правових категорій найбільшу увагу з протилежними оцінками вчених-юристів привернула правова новела про розвідувальну таємницю, дослідженню правового режиму якої присвятили роботи такі науковці, як: О. Асадча, Д. Денишук, О. Кравченко, С. Мельник, О. Нестеренко та інші. Водночас дослідники, по-різному трактуючи зазначену правову категорію, доходять єдиної думки, що питанню розвідувальної таємниці в умовах сьогодення в науковому аспекті приділяється недостатньо уваги, хоча вона становить найважливішу правову категорію в межах правових засад організації та функціонування розвідки. До речі, ця правова категорія порівняно з іншими найчастіше повторюється в Законі України «Про розвідку», оскільки законодавець намагався розкрити її усебічно.

Проблема дослідження полягає в тому, щоб на підставі аналізу змісту Закону України «Про розвідку» в цілому та правових приписів у ньому стосовно нової категорії «розвідувальна таємниця» зокрема шляхом полеміки з науковцями, що вже висловили своє бачення у попередніх публікаціях, ще раз привернути увагу наукової спільноти до цієї правової категорії та намітити підходи щодо з'ясування її юридичної змістовності, спрямованості та повноти.

Метою статті є обґрунтування власної авторської думки щодо змісту правової категорії «розвідувальна таємниця», її співвідношення із державною таємницею, надання пропозицій стосовно визначення можливих шляхів встановлення правового режиму поводження з інформацією, яка належить до розвідувальної таємниці, а також пропозицій стосовно відповідальності за її розголошення. Завданнями статті є аналіз наукових праць, попередніх і чинних законодавчих актів у сфері розвідувальної діяльності, формулювання висновків з дослідження та визначення перспектив подальшого наукового пошуку розв'язання проблеми змісту та меж застосування категорії «розвідувальна таємниця» порівняно з державною таємницею.

Результати дослідження. Спочатку для подальших міркувань порівняємо дві дефініції – державної таємниці та розвідувальної таємниці, які визначаються відповідно у законах України «Про державну таємницю» та «Про розвідку»:

«Державна таємниця (далі також – секретна інформація) – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою (курсив наш. – Авт.)» [2, ст. 1];

«Розвідувальна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості та дані, отримані або створені розвідувальними органами України під час виконання покладених на ці органи завдань та здійснення функцій, визначених цим Законом, розголошення яких може завдати шкоди функціонуванню розвідки і доступ до яких обмежено відповідно до цього Закону в інтересах національної безпеки України (курсив наш. – Авт.)» [3, ст. 1].

Зазначимо, що обидві таємниці законодавець відносить до видів таємної інформації. Підкреслюємо, законодавець розвідувальну таємницю не визначає видом державної таємниці, а обидві таємниці відносить до окремих самостійних видів таємної інформації. Але на цьому загальна схожість двох дефініцій закінчується. Одразу ж впадає в око істотна відмінність, яка полягає у різних сферах, що охоплюють державну таємницю та розвідувальну таємницю. Якщо для першого виду таємної інформації визначено багато сфер (оборона, економіка, наука і техніка, зовнішні відносини, державна безпека та охорона правопорядку), то для другої тільки одна сфера – *виконання розвідувальними органами України покладених на них завдань та здійснення функцій*. Інша суттєва відмінність полягає у можливих наслідках, якщо інформація буде розголошена. У першій дефініції – це можливість завдати шкоди *національній безпеці України*, а у другій – можливість настання шкоди *функціонуванню розвідки*. Тобто охорона державної таємниці, на відміну від захисту розвідувальної таємниці, передбачає зовсім іншу сукупність суспільних відносин, на які спрямовані правові приписи законодавства щодо віднесення інформації до державної таємниці, засекречування, розсекречування її матеріальних носіїв тощо. Натомість обмеження у доступі до розвідувальної таємниці передбачає лише захист *функціонування розвідки*, щоб застосування сил і засобів розвідки, добування, отримання, створення розвідувальної інформації та її накопичення, зберігання, захист тощо здійснювалися в більш сприятливих умовах, коли можливість розшифрування проведення будь-яких розвідувальних заходів була б зведена до мінімуму. Стосовно зробленої законодавцем приписки, що обмеження доступу до інформації, яку віднесено до розвідувальної таємниці, робиться в інтересах національної безпеки України, суті справи не міняє. За великим рахунком намагання законодавця у будь-який спосіб захистити інформацію з обмеженим доступом від розголошення або несанкціонованого витоку під час функціонування підрозділів розвідки, врешті-решт, робиться саме для захисту інтересів національної безпеки.

На ці дуже важливі аспекти не звернув уваги науковець Д. Денищук, який одним із перших почав досліджувати правову категорію «розвідувальна таємниця», що міститься у Законі України «Про розвідку». Д. Денищук стверджує, що розвідувальна таємниця є видом державної таємниці, а *не повністю окремим самостійним правовим поняттям*, що вона фактично відображена у «Зводі відомостей, що становлять державну таємницю» (ЗВДТ) [4]. Оскільки, на думку

науковця, у багатьох пунктах ЗВДТ прямо йдеться про розвідувальну діяльність та в ньому зазначені розвідувальні органи, державними експертами яких були прийняті відповідні рішення про віднесення інформації до державної таємниці, то розвідувальна таємниця має усі формальні ознаки державної таємниці. Крім того, підкреслює науковець, обидва види таємниці пов'язані із запобіганням шкоди національній безпеці України, що і закріплено у їх визначеннях. Як висновок Д. Денищук зазначає, що розвідувальна таємниця є окремим видом державної таємниці та її визначення «у якості законодавчо закріпленого терміна призначено сприяти розбудові нормативно-правового підґрунтя для здійснення державної розвідувальної діяльності та її впорядкування» [5, с.172]. Як бачимо, міркування та висновки науковця не повністю відображають зміст дефініції «розвідувальна таємниця», наведеної у Законі України «Про розвідку».

На те, що необхідно розмежовувати розвідувальну таємницю і державну таємницю, вказує науковець С. Мельник, зазначаючи, що «не можна автоматично ототожнювати розвідувальну таємницю з таємницею державною», але водночас, чомусь, стверджує, що розвідувальна таємниця «може містити частину інформації, що може бути віднесена до державної таємниці», посилаючись при цьому на «важливість належного упорядкування роботи з нею» [6, с.177]. На нашу думку, розвідувальна таємниця ні в якому разі не може бути навіть частиною державної таємниці. Згадані науковці ототожнюють інформацію, яка належить до розвідувальної таємниці, із загальною інформацією про розвідувальні органи та розвідувальну діяльність, хоча перша явно є частиною другої, вона входить у неї. У ст. 46 Закону України «Про розвідку» законодавець чітко визначає, що «інформація про розвідувальну діяльність, про методи розвідки, сили і засоби розвідки, розвідувальна інформація, інформація про забезпечення споживачів розвідувальною інформацією, про взаємодію розвідувальних органів з іншими суб'єктами розвідувального співтовариства, з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, компетентними органами іноземних держав, міжнародними організаціями належить до таємної інформації та підлягає віднесенню у встановленому законом порядку до розвідувальної таємниці та/або державної таємниці (курсив наш. – Авт.)» [3, ст. 46, п. 2]. Тобто, за визначенням законодавця, існує як одне ціле загальна інформація про розвідувальні органи та розвідувальну діяльність, що становить весь обсяг таємної інформації у сфері розвідувальної діяльності. Доступ до неї обмежується в установленому законодавством порядку, а саме: або Законом України «Про державну таємницю», якщо інформація належить до державної таємниці, або Законом України «Про розвідку», якщо інформація належить до розвідувальної таємниці. Але в Законі України «Про розвідку» наразі тільки згадується про розвідувальну таємницю, порядок віднесення інформації до якої, а також організація та забезпечення режиму поводження з нею поки що не

визначено і визначатиметься виключно Президентом України: «Вимоги до віднесення, організації та забезпечення режиму поводження з інформацією, що належить до розвідувальної таємниці, визначаються Президентом України, у тому числі на основі пропозицій координаційного органу з питань розвідки» [3, ст. 46, п. 4].

Отже, у Законі України «Про розвідку» законодавець чітко розмежує державну і розвідувальну таємниці, без обумовлення того, що остання може містити якусь частину інформації, яку можна віднести до державної таємниці. Цей аспект чітко простежується по всьому тексту Закону. Наприклад, у ст. 11 Закону, де йдеться про компетенцію керівництва розвідувальних органів, зазначено, що, крім інших прав, керівник розвідувального органу може організовувати забезпечення власної безпеки, *визначати порядок* обліку, оброблення, використання, зберігання та знищення отриманої або створеної розвідувальним органом інформації та її носіїв (*крім носіїв секретної інформації*), обмежувати доступ до них і вживати заходів щодо унеможливлення несанкціонованого доступу до них. Цілком зрозуміло, що визначення *порядку* обліку, оброблення, використання, зберігання та знищення отриманої або створеної розвідувальним органом інформації, яку віднесено до державної таємниці (секретної інформації), не може бути повноваженням керівника розвідувального органу, оскільки порядок поводження з цією інформацією визначається виключно законодавством про захист державної таємниці.

Науковець О. Кравченко взагалі критично ставиться до виділення розвідувальної таємниці в окремий новий вид таємної інформації. На його думку, «в усіх розвинутих країнах з ринковою економікою *інформація в розвідувальній сфері є стратегічною й тактичною державною таємницею*, адже на основі розвідувальної інформації планується розвиток держави на багато років уперед та інші аспекти в розвідувальній та інших сферах (курсив наш. – Авт.)» [7]. О. Кравченко пропонує розвідувальну таємницю законодавчо закріпити як «розвідувальні секрети» та охороняти відповідно до Закону України «Про державну таємницю». Він вважає, що пункти ст. 46 розділу VI Закону України «Про розвідку» є незрозумілими та розмитими, що у Законі мають бути визначені чіткі критерії «коли розвідувальна інформація, інші розвідувальні дані та матеріали чи вироби є державною таємницею, а коли розвідувальною інформацією», що «враховуючи актуальний Закон України «Про державну таємницю», в якому чітко прописано процедуру зарахування інформації до державної таємниці, строки віднесення та інші аспекти, ... *множення таємниць на кшталт розвідувальної таємниці або інших є недоцільним. З іншого боку, виокремлення інформації в розвідувальній сфері з державної таємниці несе низку загроз* (курсив наш. – Авт.)» [7]. В іншій своїй статті О. Кравченко бездоказово наголошує, що нібито в Законі України «Про розвідку» «між термінами «розвідувальна таємниця» та «розвідувальна інформація» різниці практично немає» [8]. Але ця теза, на нашу думку, явно помилкова.

Наведемо дефініцію «розвідувальна інформація», надану в Законі України «Про розвідку», та порівняємо її із «розвідувальною таємницею», яку ми наводили на початку статті:

«Розвідувальна інформація – усні, зафіксовані на матеріальних носіях (у тому числі у зразках виробів і речовин) чи відображені в електронному вигляді відомості або дані, які не є загальнодоступними або які неможливо отримати офіційним шляхом, про наміри, плани і дії іноземних держав, організацій та осіб чи про їхні потенційні можливості щодо реалізації таких намірів і планів, а також про процеси, події, обставини, технології, знання в інтересах національної безпеки і оборони України» [3, ст. 1].

Перша відмінність, що відрізняє категорію «розвідувальна інформація» від «розвідувальної таємниці», полягає в тому, що вони належать до різних організаційних форм і сфер діяльності розвідки. Якщо розвідувальна інформація є сукупністю того, що *добуває* розвідка і вже *добула* відповідно до завдань і визначених для неї функцій, то розвідувальна таємниця є окремою самостійною організаційною формою захисту *отриманої*, але, підкреслюємо, *не добутої* інформації. *Добути* розвідувальну інформацію та *отримати* відомості, дані або *створити* інформацію – це різні речі. Категорія «розвідувальна таємниця» починає, так би мовити, «працювати» лише після *отримання* таємної інформації або її *створення*. *Друга відмінність* пов'язана зі створенням розвідувальними органами свого вихідного інтелектуального продукту на підставі *добутої* розвідувальної інформації, тобто інформації розвідки. Цей продукт не є розвідувальною інформацією, але після його створення та перед тим, як він буде наданий споживачам, цілком зрозуміло, підлягає захисту в організаційних рамках режиму поводження із розвідувальною таємницею. Насамкінець, третя найбільш суттєва відмінність полягає в тому, що на підставі *добутої* розвідувальної інформації про «наміри, плани і дії іноземних держав, організацій та осіб чи про їхні потенційні можливості щодо реалізації таких намірів і планів, а також про процеси, події, обставини, технології, знання» керівництво держави приймає важливі політичні рішення *в інтересах національної безпеки і оборони України*. Тобто розвідувальна інформація безпосередньо пов'язана із *забезпеченням національної безпеки*, що обов'язково передбачає її захист в організаційних рамках режиму поводження з державною таємницею. Натомість розвідувальна таємниця пов'язана виключно із захистом тільки тієї інформації, розголошення якої *може завдати шкоди функціонуванню розвідки* і доступ до якої обмежується саме в рамках режиму поводження з розвідувальною таємницею.

У цьому сенсі дуже влучно висловився науковець О. Семенюк, який пропонує в основу класифікації таємної інформації покласти «суб'єкт, якому безпосередньо буде завдано шкоди внаслідок її несанкціонованого витоку (розголошення або втрати матеріальних носіїв такої інформації)» [9, с. 50]. Дійсно, якщо трапиться

несанкціонований витік або розголошення добутої розвідувальної інформації про «наміри, плани і дії іноземних держав, організацій та осіб чи про їхні потенційні можливості щодо реалізації таких намірів і планів, а також про процеси, події, обставини, технології, знання», то, безумовно, буде завдано шкоди забезпеченню національної безпеки. Отже, добута розвідувальна інформація має належати виключно до державної таємниці. Водночас, якщо трапиться несанкціонований витік або розголошення розвідувальної таємниці, то буде завдано шкоди тільки функціонуванню розвідки, але не національній безпеці.

У деяких публікаціях стосовно розвідувальної таємниці автори наголошують на необхідності скасування цієї категорії в Законі України «Про розвідку» аж до звернення до Президента України із закликом скасувати весь закон, оскільки вбачають у його положеннях загрозу для свободи слова, прозорості й публічності влади, тому що, на їхню думку, Закон «Про розвідку» повністю виведений із зони дії Закону «Про доступ до публічної інформації» і запроваджує поняття «розвідувальна таємниця», визначення якої містить правову невизначеність і може спричинити до зловживань у ненаданні інформації. Так, прихильниця цієї думки медіаекспертка, керівниця Міждисциплінарного науково-освітнього центру протидії корупції в Україні, викладачка НаУКМА О. Нестеренко, загалом оцінюючи закон позитивно, стверджує, що «фактично, підписавши цей закон, президент «дав зелене світло» потенційним корупційним ризикам у цій сфері, надмірному втаємниченню інформації та порушенню балансу відкритості». Ця ситуація, на її думку, «відкриває «скриньку Пандори» і показує фактичний рух держави від європейських стандартів до стандартів, за якими живе наш східний сусід в аспекті прав людини та відкритості суспільства. Це вже не вперше під маскою запровадження правильних принципів... протягуються в законодавчу площину речі, які погіршують ситуацію в блоці громадянських прав та свобод» [1]. Далі, у другій своїй статті медіаекспертка робить далекосяжні висновки, що вживання категорії «розвідувальна таємниця» у практичній площині призведе до того, що влада «буде засекречувати на власний погляд будь-що і з-під контролю громадянського суспільства будуть виводити будь-яку інформацію, яку влада вважатиме за потрібне, на свій розсуд». Далі – більше, нібито «це може призвести до тотального стеження та контролю за активістами і політичними опонентами», що «Закон «Про розвідку» дозволяє вивести за межі публічної інформації не лише осіб, які безпосередньо братимуть участь у розвідувальних операціях і діяльності (а це цілком нормальна практика), а й дає широкі можливості втаємничити декларації, в тому числі топових, умовно кажучи, «політичних» осіб розвідки», що норма закону про розвідувальну таємницю «є бомбою сповільненої дії, яка вдарить по Закону «Про доступ до публічної інформації», підвищить корупційні фактори при проведенні публічних закупівель». Як висновок, О. Нестеренко вважає, що через наявність у Законі України «Про розвідку» категорії

«розвідувальна таємниця» весь закон повертає нас у парадигму до 2011 року, і він є дуже небезпечним, бо виводить зі сфери дії Закону «Про доступ до публічної інформації» величезний спектр інформації, яка чутлива, але на певному етапі має бути відома суспільству задля національних інтересів» [10].

Подібних поглядів дотримуються й інші автори, а саме: О. Асадча [11], Я. Грабовський [12], Е. Денежна [13] та інші автори. Так, Я. Грабовський наголошує, що Закон України «Про розвідку» «позбавляє СБУ права здійснювати повноцінний контроль за дотриманням розвідувальними органами вимог у сфері державної таємниці та здійснювати розслідування обставин витоку таємних відомостей, зокрема віднесених до розвідувальної таємниці». А це, на його думку, означає, що «у повсякденному українському житті, коли за відсутності дієвих інструментів контролю використання розвідувальних органів може здійснюватися у невластивих їм цілях за власним рішенням керівників, впровадження поняття «розвідувальна таємниця» та віднесення до неї необхідних відомостей може означати спробу створення механізму приховування незаконних, не виключено й з корупційним присмаком, дій керівництва розвідорганів» [12].

Здається, що завдяки міркуванням автора та аргументам, наведеним у цій статті, можна уявити явне перебільшення побоювань і можливих негативних наслідків у практиці правозастосування категорії «розвідувальна таємниця» в умовах сучасності. Навпаки, застосування цієї категорії у практичній площині створить давно очікувані розвідкою належні умови для її функціонування, зведе до мінімуму ризику розшифрування розвідувальних заходів, а в цілому підвищить ефективність вирішення поставлених перед нею завдань і виконання покладених на неї функцій.

Висновок. На нашу думку, дуже критичний підхід зазначених авторів пов'язаний з тим, що в Законі України «Про розвідку» закріплено нову правову категорію та визначено основні засади її застосування. Дійсно, спершу треба докласти чимало зусиль для того, щоб здійснити наукові напрацювання, передусім фундаментальні, визначити обґрунтовані підстави та процедури для віднесення інформації до розвідувальної таємниці, розробити та прийняти низку законодавчих і відомчих нормативно-правових актів стосовно доступу до такої інформації, максимальних термінів засекречування, умов і процедур розсекречування, порядку надання її суб'єктам розвідувального співтовариства та за певних обставин – представникам демократичного контролю з боку громадськості та суспільства тощо. Як перші кроки, на нашу думку, необхідно розробити та затвердити Указом Президента України вимоги до віднесення, організації та забезпечення режиму поводження з інформацією, що належить до розвідувальної таємниці, кожному розвідувальному органу розробити переліки відомостей, що становлять розвідувальну таємницю (за прикладом Переліку відомостей, що становлять службову інформацію у Служби зовнішньої розвідки України [14]). Цілком зрозумілим є те, що ці нормативно-правові

документи мають бути відкритими. Вони стануть основою для розробки і прийняття інших нормативно-правових актів. Стосовно встановлення відповідальності за незаконну передачу або збирання, розголошення, зміну, блокування, знищення інформації, що належить до розвідувальної таємниці, необхідно прийняти відповідні додаткові статті до адміністративного та кримінального кодексів України.

Перелік використаних джерел

1. Нестеренко О. В. Попри заклики громадськості, президент підписав закон «Про розвідку». 21 жовтня 2020 р. URL: <https://dostup.pravda.com.ua/news/publications/prezydent-pidpysav-zakon-pro-rozvidku-popry-zaklyku-mediaspilnoty>
2. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
3. Про розвідку: Закон України від 17 вересня 2020 р. № 912-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>
4. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: наказ Служби безпеки України від 23.12.2020 р. № 383. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 січня 2021 р. за № 52/35674. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text>
5. Денищук Д. Є. Види державної таємниці: сучасний стан. Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26-ої річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ). Харків, 2020. С. 170–172.
6. Мельник С. М. Поняття розвідувальної таємниці та її законодавче закріплення. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 5. С. 175–177.
7. Кравченко О. М. Розвідувальна таємниця як новий вид таємної інформації в Україні. Актуальна юриспруденція. Юридичні науково-практичні інтернет-конференції. Legalactivity.Com.UA. URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2211%3A1603202121&catid=277%3A2-042021&Itemid=342&lang=ru
8. Кравченко О. М. Розвідувальна таємниця. Актуальна юриспруденція. Юридичні науково-практичні інтернет-конференції. Legalactivity.Com.UA. URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2199%3A091220201718&catid=271%3A2-122020&Itemid=334&lang=ru
9. Семенюк О. Г. Класифікація таємної інформації. Інформація і право. 2016. № 1(16). С. 44–51. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/8.pdf>
10. Нестеренко О. В. «Розвідувальна таємниця» дозволить прикрити корупцію і створить загрозу незалежності. 30 вересня 2020. URL: <https://dostup.pravda.com.ua/news/publications/ekspertka-rozvidualna-taiemnytsia-dozvolyt-trykryty-koruptsiuu-i-stvoryt-zahrozu-nezalezhnosti>
11. Асадча Ольга. Закон про розвідку: які ризики створює нове поняття

“розвідувальна таємниця”? 13 листопада 2020. URL: <https://nako.org.ua/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8/the-law-on-intelligence-risks-associated-with-the-new-notion-of-intelligence-secret/>

12. Грабовський Ярослав. Рифи закону про розвідку. 4 лютого 2020. URL: https://sensor.net/ru/resonance/3173413/rifi_zakonu_pro_rozvdku

13. Денєжна Емілія. Державна таємниця: НАКО пояснив, чому Україні складно змінити принцип «засекретити все». 6 квітня 2021. URL: <https://www.prostir.ua/?library=derzhavna-tajemnytsya-nako-poyasnyv-schomu-ukrajini-skladno-zminyty-pryntsyp-zasekretity-vse>

14. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію у Службі зовнішньої розвідки України. Затверджено наказом Голови Служби зовнішньої розвідки України від 13.02.2018 № 35 (із змінами, внесеними згідно із наказами Голови СЗРУ від 09.11.2018 № 420 та від 08.05.2020 № 152). URL: <https://szru.gov.ua/download/activity/nakaz35.pdf>

References

1. Nesterenko O. V. *Popry zaklyky ghromadsjnosti, prezident pidpysav zakon «Pro rozvidku»*. 21 Zhovtnja 2020. URL: <https://dostup.pravda.com.ua/news/publications/prezydent-pidpysav-zakon-pro-rozvidku-popry-zaklyky-mediaspilnoty>

2. *Pro derzhavnu tajemnytsju: Zakon Ukrainy vid 21 sichnja 1994 r. № 3855-XII*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

3. *Pro rozvidku: Zakon Ukrainy vid 17 veresnja 2020 r. № 912-IX*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>

4. *Pro zatverdzhennja Zvodu vidomостей, shho stanovljatj derzhavnu tajemnytsju: nakaz Sluzhby bezpeky Ukrainy vid 23.12.2020 r. № 383. Zarejestrovano v Ministerstvi justyciji Ukrainy 14 sichnja 2021 r. za # 52/35674*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text>

5. Denyshhuk D. Je. *Vydy derzhavnoji tajemnyci: suchasnyj stan. Shljakh uspihу i perspektyvy rozvytku (do 26 richnyci zasnuvannja Kharkivskjogho nacionaljnogho universytetu vnurishnykh sprav)*. Kharkiv, 2020. S. 170 – 172.

6. Melnyk S. M. *Ponjattja rozvidualjnoji tajemnyci ta jiji zakonodavche zakriplennja. Jurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal. № 5/2021. S. 175–177*.

7. Kravchenko O. M. *Rozvidualjna tajemnytsja jak novyj vyd tajemnoji informaciji v Ukraini. Aktualjna jurysprudencija. Jurydychni naukovo-praktychni Internet-konferenciji. Legalactivity.Com.UA*. URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2211%3A1603202121&catid=277%3A2-042021&Itemid=342&lang=ru

8. Kravchenko O. M. Rozvidualjna tajemnycja. Aktualjna jursprudencija. Jurydychni naukovo-praktychni Internet konferenciji. Legalactivity.Com.UA. URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2199%3A091220201718&catid=271%3A2-122020&Itemid=334&lang=ru

9. Semenjuk O. Gh. Klasyfikacija tajemnoji informaciji. «Informacija i pravo». № 1(16)/2016. S. 44–51. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/8.pdf>

10. Nesterenko O. V. «Rozvidualjna tajemnycja» dozvolytj prykryty korupciju i stvorytj zaghrozu nezalezhnosti. 30 Veresnja 2020. URL: <https://dostup.pravda.com.ua/news/publications/ekspertka-rozvidualna-taiemnytsia-dozvolyt-prykryty-koruptsiuu-i-stvoryt-zahrozu-nezalezhnosti>

11. Asadcha Oljgha. Zakon pro rozvidku: jaki ryzyky stvorjuje nove ponjattja “rozvidualjna tajemnycja”? 13 lystopada 2020. URL: <https://nako.org.ua/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8/the-law-on-intelligence-risks-associated-with-the-new-notion-of-intelligence-secret/>

12. Ghrabovsijkj Jaroslav. Ryfy zakonu pro rozvidku. 4 ljutogho 2020. URL: https://censor.net/ru/resonance/3173413/rifi_zakonu_pro_rozvdku

13. Djenjezhna Emilija. Derzhavna tajemnycja: NAKO pojasnnyv, chomu Ukrajini skladno zminyty pryncyp «zasekretety vse». 6 kvitnja 2021. URL: <https://www.prostir.ua/?library=derzhavna-tajemnytsya-nako-poyasnyv-schomu-ukrajini-skladno-zminyty-prynstyp-zasekretety-vse>

14. Perelik vidomostej, shho stanovljatj sluzhbovu informaciju u Sluzhbi zovnishnjoji rozvidky Ukrainy. Zatverdzheno nakazom Gholovy Sluzhby zovnishnjoji rozvidky Ukrainy vid 13.02.2018 № 35 (iz zminamy, vnesenymy zghidno iz nakazamy Gholovy SZRU vid 09.11.2018 # 420 ta vid 08.05.2020 # 152). URL: <https://szru.gov.ua/download/activity/nakaz35.pdf>

ВОЛОШИН Ю., ПРОЦАЄВ В. Розвідувальна таємниця: законодавче визначення та співвідношення із державною таємницею.

У статті аналізується категорія «розвідувальна таємниця», яку вперше визначено у Законі України «Про розвідку». Розглянувши різні погляди науковців та зіставивши цю категорію із категорією «державна таємниця», автори аргументують своє бачення змісту та обсягу правового режиму використання інформації, що становить розвідувальну таємницю.

Ключові слова: національна безпека, розвідка, розвідувальна діяльність, державна таємниця, розвідувальна таємниця.

VOLOSHYN Y., PROSHCHAIIEV V. Intelligence secret: legislative definition and correlation with state secret.

Based on the analysis of the Law of Ukraine «On Intelligence» in general and its legal requirements for the new category of «intelligence secret» in particular through controversy with scientists who have already expressed their views in previous publications, the authors once again drew the attention of the scientific community to this crucial legal categories and outlined approaches to clarify its legal content, direction and completeness.

The author's own opinion on the content of the legal category «intelligence secret», its relationship with the state secret, proposals for determining possible ways to establish a legal regime for handling information related to intelligence secrets, as well as proposals for liability for its disclosure.

Two significant differences between state and intelligence secrets have been identified. The first difference is in the different areas they cover. If many spheres are defined for state secrets (defense, economics, science and technology, foreign relations, state security and law enforcement), then for intelligence intelligence only one area is the performance of intelligence tasks of Ukraine and the implementation of functions. The second significant difference is the possible consequences if the information is disclosed. In the first definition, it is the possibility of harming the national security of Ukraine, and in the second – the possibility of damage to the functioning of intelligence.

It is substantiated that in the Law of Ukraine «On Intelligence» the legislator clearly distinguishes between state and intelligence secrets, without even hinting at the possibility that the latter may contain some part of information that can be classified as a state secret.

It is proved that intelligence is not identified with intelligence information. First, they relate to various organizational forms and areas of intelligence. Second, the intelligence obtained is a state secret, while the intelligence secret appears when the former is handled. Third, on the basis of intelligence obtained, the state leadership makes important political decisions in the interests of Ukraine's national security and defense. On the other hand, intelligence secrecy is concerned solely with the protection of information whose disclosure may harm the functioning of intelligence and access to which is restricted within the intelligence secrecy regime.

It is concluded that it is necessary in the future due to scientific developments, primarily fundamental, to determine the reasonable grounds and procedures for classifying information as intelligence, to develop and adopt a number of legislative and departmental regulations on access to such information, maximum secrecy, conditions and declassification procedures, the procedure for providing it to members of the intelligence community and, in certain circumstances, representatives of democratic control by the public and society, as well as establishing responsibility for its disclosure.

Key words: national security, intelligence, intelligence activities, state secret, intelligence secret.